

Sıpralar, NATO uçağı düşürdü

Gorazde kent merkezine tanklarla giren Sıpralar, kendilerine engel olmak isteyen İngilizler'e ait bir Harrier savaş uçağını da düşürdüler
■ Haber 3. sayfada

17 NİSAN 1994 PAZAR

HAFTA İÇİ 10.000 LİRA
CUMARTESİ-PAZAR 15.000 LİRA

Onu çok özledik

Türkiye'nin son on yılına damgasını vuran Turgut Özal'ı ölümünün birinci yılına rastlayan bugün özlemle anıyoruz

Seni özleyeceğiz

Özal'ın toprağa verildiği günkü SABAH gazetesinin manşeti...

✓ Renkli kişiliği, atak girişimleri, Türkiye'yi dünyaya açan hızlı kararları, sözünü sakınmaması ve ülkemizin geleceğine olan inancıyla insanlarımızı yeni ufuklar kazandıran 8'nci Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ı bugün daha çok arıyoruz.

Merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal için İstanbul'daki kabri başında saat 10'da devlet töreni yapılacak. Anma törenine Demirel'i temsilen Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Yardımcısı ile bir yaver katılacak. Törende Hükümet'i Devlet Bakanı Yıldırım Aktuna temsil edecek.

Eşi Semra Özal da devlet törenine çocuklarıyla birlikte katıldıktan sonra bir camide mevlüt okutacak. Özal için ayrıca ANAP da çeşitli törenler düzenledi, mevlütler okutacak.

Daha çok tartışılacak

66 yaşında kaybettiğimiz Turgut Özal'ın yaşamı, kişiliği, siyasi mücadeleleri bugün bütün televizyon kanallarında yayınlanacak programlarda anlatılacak, tartışılacak. Televizyon programlarının ayrıntılarını Telerama ekimizde bulabilirsiniz.

Turgut Bey

"Turgut Özal yarın yok. Ama Türkiye kalacak."

Bu anlamlı sözleri ölümünden 5 gün önce söyleyen Cumhurbaşkanı Özal acaba öleceğini mi sezinlemişti?

12 Nisan gecerası... Özal'la sohbetteyiz. Sözlerinin çarpıtıldığından şikayet ediyor ve kelimelerin üstüne basa basa bir kaç kez şu cümleyi tekrarlıyordu: "Turgut Özal yarın yok. Ama Türkiye kalacak. Türkiye'yi düşünün."

Asla yorulmak bilmezdim! Yine geceyanı, yine bir sohbet. Maiyeti sürekli, "Hadî kalk" işaretleri yapıyordu. Hafif doğruluk gibi oldum. "Otur yerine" dedi. "Onlara bakma sen. Kendileri yatmak istiyorlar."

Nereden bilebilirdim, İstanbul'a devam edecek uçağın kapısından, az önce konuştuğum insanı, pistte Şeref Kit'a'sını denetlerken son kez seyrettiğimi...

O andan iki gün sonra, geçen yıl bugün, bir anda çaktı gitti...

Cengiz ÇANDAR'ın kaleminden Turgut Bey'i Anılar 22'de

Bir Mısır gezisi hatırası

Özal, 1992'nin Aralık ayında yaptığı Mısır gezisinde, bir camiden çıkarken arkadaşımız Cengiz Çandar ile...

iki nokta
Turgut Özal...
Ölümünden bu yana bir yıl geçti hala gündemden düşmüş değil Özal. Kolay düşeceğe de benzemiyor. Değişik vesilelerle sürekli hatırlıyoruz kendisini.
Sıra dışılığı, statükocu olmayışı, tabuları yıkmayı sevmesi gibi özellikleri yüzünden Özal hem gündemden düşmüyor, hem de tarihimize anlamlı bir köşeye oturuyor.
Hasan Cemal ■ 21'de

Demirel: Önemli hizmetler yaptı

Cumhurbaşkanı Demirel, Özal için "Kardeşim gibiydi" dedi. Atatürk'ten sonra görev başında vefat eden ilk Cumhurbaşkanı'nın Özal olduğunu belirten Demirel, "Merhum Özal, benim, üzüntülerimizi sevinçlerimizi, lokmamızı paylaştığımız bir arkadaşım" diye konuştu.

Özal ile bazı çekişmelerini, "insanın kardeşiyse de sürtümleri olur. Hayatın ve siyasetin icabı" diye nitelleyen Demirel, "Özal, devletimizin her kademesinde önemli hizmette bulunmuştur. Herkes hakkındaki hükmü tarih verecektir. Milletimiz kendisini muhabbetle toprağa vermiştir" dedi.

Çiller: Başarılı devlet adamıydı

Amerika'da bulunan Başbakan Tansu Çiller, gönderdiği mesajda, "Özal ömrünü, Türk Milleti için doğru olduğuna inandığı işleri gerçekleştir-meye adayın bir devlet adamıydı" dedi. Çiller, "Özal'ın birçok zorlu dönemi, liderlik vasfı, isabetli kararları ile başlarıyla atlattığını, ülkemize değerli katkıları bulunduğunu" belirtti.

■ Haberleri 5'inci sayfada

SABAH yarın 10 bin lira
Unutmayın SABAH hafta içinde yine 10 bin liradır.

Tuğla
Refah Partisi Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve İstanbul Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile uzun bir söyleşi yaptık. Son günlerin sıcak konularını tartıştık.
Önce... İstanbul Belediye Meclisi'nde, Erdoğan'ın üyeleri Atatürk ve "gehitler" için "saygı duruşuna" değil Fatih'a okumaya çağırması ve böylece patlayan olay.
Belediye Meclisi'ndeki diğer partili üyelerin saygı duruşu için ısrar etmeleri... Refah Partili'ler kalkmayınca İstiklal Marşı söylemeye başlayarak onları da ayağa kaldırmaları...
GÜNERİ CİVAOĞLU ■ Devamı 21'de

Bayan Clinton'la samimi sohbet

Perşembe gecesinin yıldızı Hillary Clinton, Cuma günü Plaza Oteli'ndeki öğle yemeğinin yıldızı ise Tansu Çiller'di. Vakfın yemeginde Bayan Clinton ile uzun uzun sohbet eden Çiller, Plaza Oteli'ndeki yemekte Amerikalı kadınlar tarafından ayakta alkışlandı...

Çiller: Borç aldık yedik, hata ettik!

Başbakan Çiller, New York'ta Türk-Amerikan Dostluk Derneği'nin onuruna verdiği görkemli yemekte yaptığı konuşmada "Önemli bir hatamız dışardan aldığımız borç parayı müsrif davranarak harcamamız oldu. Ama şimdi çok ciddi tedbirler aldık" dedi.
Tansu Çiller "Meksika, Arjantin ve İsrail'de vaktiyle binlere ulaşan enflasyonla Türkiye'deki yüzde 80'lik enflasyon karşılaştırılınca bizim durumumuzda korkulacak birşey olmadığını göreceksiniz" diye konuştu.
Leyla UMAR New York'tan yazıyor 21'de

Bugün 2 dergi
Pazar Tombalası'ndan 1 Renault Fairway, 5 bulaşık makinası, 50 narenciye sıklacağı... Bugün atv'den izleyin, kazanın!
STAR, gerçek Pazar dergisi...
3 Nisan tarihli Pazar Tombalası'ndan armağan kazananlar 23. sayfada

FIRSAT KAÇMADI

SADECE 5 KUPONA
10 Mazda 323

Son model, sıfır kilometre 10 Mazda için fırsatı kaçırmadınız. Bugün iki kupon birden veriyoruz. Bugünden itibaren sadece 3 kupon daha kesip gönderin Japon harikası bu otomobillerden birini kazanma fırsatını yakalayın.

iki kupon birarada

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

KUPON NO 1-2

10 MAZDA

5 kupon biriktirin

ADI, SOYADI:

Keçiören'de Alpaslan Türkeş Parkı!

Ankara Keçiören Belediye Meclisi, ilk toplantısında belediyenin kol kola girmiş insan figürü amblemi yerine eski camii amblemin kullanılmasına ve ilçedeki 16 parkın isimlerini değiştirme kararı aldı. Parkların eski ve yeni isimleri şöyle: Barış-Kanuni, Çekirge-Necip Fazıl Kısakürek, Uyanış-Turgut Özal, Şehit Kubilay-Seyh Şamil, Ahmet Arif-Mehmet Akif Ersoy, Subayevleri-Hulusi Sayın, Zülfikar Ali Butto-Alpaslan Türkeş.

İşçiden istikrar paketine destek

Tekel'in Tokat Sigara Fabrikası'nda çalışan 275 işçi, ülke ekonomisine katkı sağlamak ve istikrar paketini desteklemek amacıyla ücret almadan günde bir saat fazla mesai yapmaya başladı. Fabrika saatte 4-5 ton 'Tekel 2000' marka sigara üretiyor. Üretim değeri, satış fiyatından 150 milyar liraya, işçilerin bağladığı fazla mesai ücretinin ise 350 milyon liraya ulaşacağı bildirildi.

Salaklar Derneği başvurmayı unuttu

İzmir'de Salaklar Derneği kurarak kendisini başkan ilan edip "Yılın Salakları"ni da seçen Hasan Karabayın kuruluş için başvurmadığı, derneğin yasal statü kazanmadığı bildirildi. "Salak" adıyla dernek kurulmasına izin verilemeyeceğini savunan Emniyet Müdürüğü Dernekler Masası'ndan bir yetkili, "salahın biri çıkmış konuşuyor" dedi. (ANKA)

İki nokta

Turgut Özal...

Özal Başbakan... 1989'un mart ayı... Yerel seçim kampanyası kızıştı... Güneri Cıvaoglu'yla birlikte Özal'ın helikopterindeyiz. Sabah vakti Mersin'den havalandık, Taşucu'na doğru uçuyoruz.

Altımızda Akdeniz, masmavi... Bir anda pike yaptı helikopter. Kız Kale-si'ne doğru büyük bir hızla alçalmaya başla-dı.

Kalenin surları gitgide yaklaşıyor. Güneri'yle şaşırıyoruz. Özal gayet sakin. Çarpacak mıyız?... Ne oluyor demeye fırsat kalmadan, bir anda dimdik yükseliyor heli-kopterimiz...

Yüzümün rengi herhalde sarıya dönüyor. Muzip muzip gültüyor Özal. Şaka! Daha doğrusu, benim bir gün önceki yazı-ma Özal'ın kesmiş olduğu ceza... Oyle diyor. Pilota talimatı doğrudan Özal vermiş, "Şunları bir korkutalım" diye...

GÜNDEMDE DÜŞMÜYÖR

Özal'ın ölümünden bu yana bir yıl geçti. Gündemden düşmüş değil hala. Kolay dü-şeceğe de benzemiyor. Değişik vesilelerle sü-rekli hatırlıyoruz kendisini. Yakın geçmişe, ö-zellikle Türkiye'nin on yılını vurmuş olduğu damga, Özal'ı hem gündemden düşürmüyor, hem de tarihimizde anlamlı bir köşeye otur-tuyor.

Öyle sıradan bir devlet adamı değildi Özal. Statükocu hiç değildi. Risk almayı severdi.

Tabu kırıcılığı vardı. İktidara, güç kullanmaya bayıldı. Aynı za-manda gücü kendi elinde toplamayı, **tek a-damlığı** severdi. Tek boyutlu, öyle tek kalem darbesiyle an-latılacak bir insan değildi Özal. Çok yönlüydü.

Doğu ile Batı arasında sıkışıp kalmış ve bu sıkışıklıktan yepyeni bir sentez çıkarmaya çalışan Anadolu toprağı nasıl ki kendi bağın-da bir süre çelişkili barındırırsa, Özal da bir bakıma öyleydi. Kendisi hakkında pat di-

ye bir yağrıda bulunmak, bir yüzeysellğin ü-rünü olabiliirdi. Kendisi hakkında kitap da yazmış olan bir gazeteci olarak şimdi bunu daha iyi anlıyo-rum.

ELEŞTİRMEK, ÖVMEK...

Eleştirilecek yanları da, övülecek yanları az değildi.

Bir bakarsınız acımasız bir **hesap adamı**, bir bakarsınız iflah olmaz bir **his adamı**... **Serinkanlı bir taktisyen** ama bazen akıl almaz **aculluklara kapılan bir amatör**...

Önce **ekonomide gerçekten ihtilal ya-pan** ama sonra eski **popülist** çizgiye teslim olan ve **devletin ekonomide küçültme** he-defini gözardı eden bir reformcu...

Kürt sorunuyla ilgili gayet esnek, gayet a-kılcı tavırlar alabilen bir Özal'la, yine aynı ko-nuda Terörle Mücadele Yasası'ndan köy bo-şaltmalarına kadar yeşil ışık yakabilen bir Ö-zal...

Orduyu demokrasilerdeki olağan yerine ot-turmaya niyetli bir Özal'la, bu niyetin tam tersi pragmatik adımları atabilen bir Özal...

Kürtler gibi İslamcılara da dışlamayıp **sistem içine çekmeye, sisteme entegre etmeye** dönüklerinde manevraların sahibi bir Özal'la, 1987'deki gibi **askeri yöneti-min siyaset yasaklarını savunabilen** bir Özal...

Kendi içinde çelişkili bir yurmak olduğu için Özal'ın bir yanına takılıp kalmak mümkündür her zaman için.

O yüzden **değerlendirme tek boyutlu** kalırsa, kendisi kolayca **yüceltilebilir** de **yerin dibine batırılabilir** de...

Çok yapıldı bu. Bende de bazen böylesi eğilimler uç verdi. Oysa, gerçek ikisinin ortasında... Zaman, Turgut Özal'ı daha serinkanlı bir çerçeveye oturtacak. Zaten tarih de bu değil mi?..

KAN DAVASI OLMASINI

Çok eleştirdim Özal'ı. **Demokrasi ve insan hakları açısın-dan... Hanedan ve devlet anlayışı yü-**

Hasan Cemal

zünden...

O da beni birçok konuda haşlamıştı. Hem kapalı kapılar arkasında, hem de kamuoyu önünde. İlişkilerimiz bazen çok sertleşmiş, hatta kopmuştu.

Düşünüyorum şimdi. Siyasetin çizgilerini yumuşatmanın gereği böyle ölümlerde daha iyi anlaşılıyor. Siyaseti **kan davası, futbol maçı** haline getirmekten sakınmak en doğru yol.

Demokrasiye yakışanı da bu. Türkiye'nin ihtiyacı da burada yatıyor.

Gerilim değil yumuşama!

Çatışma değil uzlaşma! Çok şeyi olağanüstü yoğun yaşadık, yaşa-maya devam ediyoruz. Çalkantılı dönemler birbirini ardından geldi, geliyor. Bir yanda kavg-a, bir yanda değişim... Sancılı süreçlerin i-çinden geçerek hem değişiyoruz, hem öğre-niyoruz. Geçmişin acı tatlı anıları, dersleri, kı-sacası tecrübe birikimi önümüzü aydınlatıyor. **Özal'lı yıllar** da öyle.

ÖZAL'LI YILLAR...

Hepimize çok şey öğretti **Özal'lı yıllar**... O çok yoğun yaşadığımız yıllardan tortu o-larak kalan tecrübe birikimi zaman içinde herkesi, hepimizi daha bir olgunlaştırdı. Bu arada Türkiye büyüdü, dünyaya açıldı, mo-dernleşti.

Treni kaçırmadık. Bütün olumsuzluklara karşın Türkiye bü-yüdü, gelişti.

Şu günlerde yaşadığımız bu-nalımı da aşacağına inanı-yorum.

Bugünlere öylesine kriz dönemlerini atlaya atlaya geldik ki, biraz serinkanlı, biraz sabırlı, bir özveri ile davanabilirsek, merak etme-yin, bu kriz de hızla geride kalır.

Ölümünün bir-inci yılında Turgut Özal'ı saygıyla anı-yorum.

Atina'dan Ayasofya tepkisi

ATINA- Yunanistan Hükümeti, Ayasofya'nın ibadete açılmasıyla ilgili yasa önerisini Meclis'te görüşülmesinin kararlaştırılmasına tepki gösterdi. Kamu Düzeni Bakanı Stelyos Papatemelis, Ayasofya'nın "Ortodoks aleminde ve tüm dünyaya ait olduğunu" öne sürerek, Ayasofya'nın İstanbul Fener Patrikhanesi'nin yönetiminde verilmesini istedi. Papatemelis, "Hristiyan Batı artık uyanmalı, Ayasofya ile Fener Patrikhanesi'nin başka dinden ve kendinden olmayan dine düşmanlık olmayan bir devlet içinde bulunduğu anlamalıdır" diye konuştu. Yunan Kilisesi Sözcüsü Yanis Hacifotis ise şu görüşleri savundu: "Ayasofya'nın müze olarak kullanılmasını herkese bu eserin tarihini izleyebilmesi olanağını sağlamaktadır. Türkiye'de başka dinlere yönelik düşmanlık ve fanatizm patlaması, iki ülke ilişkilerinde bulunması gereken ortamın sağlanmasına yardımcı olmayacaktır."

SABAH DÜN	
İstanbul:	349.536
Ankara:	117.640
İzmir:	97.945
Adana:	75.000
Antalya:	24.770
Trabzon:	33.775
Toplam:	698.666

Çok eleştirdim Özal'ı. Demokrasi ve insan hakları açısından... Hanedan ve devlet anlayışı yüzünden... O da beni birçok konuda haşlamıştı. Hem kapalı kapılar arkasında, hem de kamuoyu önünde. İlişkilerimiz bazen çok sertleşmiş, hatta kopmuştu. Hepimize çok şey öğretti Özal'lı yıllar...

Kuzey Irak'ta 47 PKK'lı öldürüldü

Hakkari'nin Çukureca ilçesinin güneyinde, Kuzey Irak toprakları Türkiye sınırına yakın Mezi ve Koryaderi bölgesinde sürdürülen operasyonlarda 47 teröristin ölü ele geçirildiği bildirildi. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nden yapılan açıklamada, güvenlik kuvvetlerince, Kuzey Irak topraklarının sınıra 8 kilometre uzaklıktaki kesiminde üstlendikleri belirlenen PKK grubuna karşı olarak 12 Nisan'da başlatılan operasyonların sürdüğü

kaydedildi. Bölgede teröristlerin depo ve barınak olarak kullanılanlar mağarada 2 uçaksavar, 6'şer makineli 30 adet uzun namlulu silah, 5 havan, 139 havan mermisi, 116 roketatar mermisi, 350 roket sevk fişegi, 98 el bombası, 48 mayın, 165 bin 700 muhtelif çap ve markada mermi, palayıcılar, haberleşme kullanılan elektronik cihazlar, 45 ton muhtelif gıda maddesi, ilaç, tıbbi malzemeler, giyim eşyaları ile kamp malzemeleri elde edildi.

Çiller: Borç aldık yedik, hata ettik!

Leyla UMAR
New York'tan yazarı

Perşembe gecesinin yıldızı Hillary Clinton'di. Cuma günü Plaza Otelindeki öğle yemeğinde ise Tansu Çiller, özellikle kadın dinleyicilerin yıldızı oldu.

Refah Partisi'sinin tamtamlarını New York'ta daha şiddetle hissedilen aydın Türk kadınları Tansu Çiller'e destek vermenin şart olduğunu savunurken Amerikalı kadın dinleyiciler Çiller'i ayakta alkışladılar.

Ünlü Amerikalı kadınlardan Nikaragua feminist ve şarkıcı Mick Jagger'in eski eşi Bianca Jagger, ünlü modacı Mary Mc Feddan, şarkıcı Roberta Flack'la, bir gece önce Hillary Clinton için şarkı söyleyen Carly Simon yakın dostları Ahmet Erteğün'nün özel konuklarıydı.

Masanın ortasında, pembe tayıörü içinde yanıkları daha da pembeleşen Başbakan Çiller'i sağında ABC televizyonunun yıllardan beri haber yapımcısı ve sunucusu Peter Jennings oturuyordu.

Siki bir perhize giren ve salatasına sos dahi koymadığını Başbakan Çiller'in yanına Plaza Otel'i'nin sahibi ve çiçeği burnunda baba-damat Donald Trump geldi. Kısa "Hoşgeldiniz" ve nazik bir iki klaşık cümleden sonra salondan ayrıldı.

Türk-Amerikan Derneği Başkanı Erteğün'nün kısa takdim konuşmasından sonra Jennings, Çiller'i öven konuşmasında "Tansu Çiller, Benazir Butto ile Bosna'ya giderek medeni sanılan vurduydumuz Batı dünyasına cesaretin ne olduğunu gösterdi ve bizi utandırdı. Birçok sorunu bildiğimiz Türkiye'nin kendisiyle barışık ve demokrat bir ülke olarak devamını temenni ediyorum" dedi.

Liseyi bitirmeden televizyonda ışıkla ise başlayan ve yıllardan beri ABC'deki başarısını sürdüren Peter Jennings, yanlışlıkla düşürülen ve Amerikan helikopterindeki kazada ölen 3 Türk subayı için duyduğu üzüntüyü dile getirdi. Daha sonra Tansu Çiller'i kürsüye çağırdı.

Başbakan Çiller helikopterde hayatlarını kaybeden Amerikalı subaylar için üzüntüsünü belirttikten sonra irticaen uzun bir konuşma yaptı. Türkiye'nin ekonomisini, dünyayı ve bugünüyle anlattı. Çiller şöyle konuştu: "Bizim ülkemizde her on yılda bir, bir şeyler olur. Benim başkanlığım'dan önceki zaman sonra da bir şeyler oldu. Geçen yıla kadar Avrupa'nın yıldızı Türkiye birden bire sayısız sorunla burun buruna geldi. Bu krize neden olan etkilerimiz başında Körfez Savaşı'nda Irak ambargosu yüzünden kaybettiğimiz 2,5 milyar dolar, Sovyetler Birliği'nin dağılıpından doğan Türki devletleri ve halkı açlık çeken Ermenistan ile Azerbaycan'a yaptığımız para-yıecek yardımı geliyor. Aslında Meksika, Arjantin ve İsrail'de vakıtle yüzbinlerce ulaşan enflasyonla Türkiye'deki yüzde 80'lik enflasyon karşılı-

Türk-Amerikan Dostluk Derneği'nin yemeğinde konuşan Başbakan Çiller "Çok ciddi tedbirler içeren bir paket açıkladık. Bu tedbirleri koalisyon hükümetinin sol kanadı da destekliyor." dedi.

tinlince bizim durumumuzda korkula-cak birşey olmadığını göreceksiniz.

Önemli bir hatamızı da dışardan aldığımız borç parayı savurganca harcamamızı. Ama şimdi çok ciddi tedbirler içeren bir paket açıkladık. Ücretleri döndürdük. Fiyatlara iki kat zam yaptık. Bu tedbirleri koalisyon hükümetinin sol kanadı da destekliyor. DYP sağcı bir parti olarak zenginlerin, SHP sol parti olarak işçilerin desteğini almaya kararlı. Tek amacımız, sunmak zorunda kaldığımız acı ilacın her kesime adilane bir yöntemle icrarılması. Dünyada 1 milyar Müslüman yaşıyor. Nüfusunun yüzde 90'ı Müslüman olan Türkiye gibi bir ülkenin laik ve demokrat kalmasının güçlüğünü biliyorsunuz. İnsanlar işsizlik ve ekonomik yetersizliği yüzünden köktendinciliğe sığınıyor. Avrupa'da da köktendinciler çoğalıyor. Dünyaya ya demokrat Türkiye'yi ya da Humeynizmin ülkesi İran'ı seçmek zorunda kalacak. Köktendinciliği durdurmanız için sizlere sesleniyorum.

Alkışlarla kürsüden inen Tansu Çiller'i

New York'ta düzenlenen törenle Elle Weisel İnsanlık Ödülü'nü alan Hillary Clinton, yazarımız Leyla Umar'la birlikte.

dinleyen masa komşum Türk asıllı bir Yunanlı işadami kulağıma eğildi, "Bili-yor musunuz, geçen yıl tam bugünlere bu salonda Turgut Özal'ı dinlemiştik. Onun ölümünden sonra bir şeyler oldu. Çiller'in dediğine göre her on yılda bir olan o birşeyler, Turgut Bey'in zamanında gerçekleşemedi. Türkiye'deyken Tansu Çiller'in seçim konuşmalarını izli-yordum. 'Ezan Seslerini Özlüyorum' diye televizyonlardan hergün halka mesaj verirken için köktendincilere koşanlara daha inandırıcı şeyler vadetmedi? Belki de o zaman o birşeyler bugün Türkiye'nin üstüne karabulut gibi çökmezdi" dedi.

Gerçekten geçen yıl sevgili Özal'ı aynı salonda dinledikten sonra, "Bakın, bura-da herkes sizi nasıl içtenlikle alkışladı" demişim. Mahzun mahzun gülümsemişti ve "Keşke, aynı alkış kendi memleketimde alsam. Şimdiden orada hakkında yazılacak ve söyleneceklerin ne olduğunu biliyorum" demişti.

Bugün Özal'ı kaybettiğimiz birinci yıldönümü. Onu birçok kırme gibi ben de özlüyorum. Amerika'da onun hakkın-da bugünlere konuşulanları dinlemesini ne kadar isterdim...

İster almadan önce ister aldıktan sonra

Ürünlerimiz, modellerimiz ve ödeme koşullarıyla ilgili sormak istediğiniz her şey için...

VESTEL TÜKETİCİ DANIŞMA MERKEZİ
0800 211 40 76 - 77
0800 211 40 87

TÜRKİYE'NİN HER YERİNDEN ÜCRETSİZ ARAYABİLİRSİNİZ.

GÜNERİ CİVAOĞLU

Tuğla

Başarları 1'inci sayfada

Hadise ne kadar itici ve rahatsızlık verici... Değil mi?

Amma... Aslında **demokrasi dersidir.** Türkiye'nin aradığı **sentezdir.**

Türkiye insanı **Fatiha**'ya karşı değildir. Mezarda, ölüleri için Fatiha okur. Hatta işyerinde masasında otururken, otomobilderken, otobüste ve trendeyken de içinden **Fatiha** okuyabilir.

Türkiye insanı **saygı duruşunu** da artık bir toplumsal gelenek, örf ve adet olarak benimsemiş buluyor.

O halde **Türkiye**'nin sentezi bu ikisidir.

Recep Tayyip Erdoğan Cuma günü Belediye Meclisi açış konuşmasını yapıpında geleneksel **saygı duruşuna** çağrı yerine sadece **Fatiha** için salondaki Meclis üyelerine çağrıda bulunmakla yanlışı yapmıştır.

Salondaki diğer parti temsilcileri de **Fatiha** okunmasına **katégorik** olarak karşı koymakla doğru davranış sayılmazlar.

Dün bu konulan **Erdoğan** ile konuşurken söyledim şuydu:

"Türkiye'nin 70 yıllık geleneğinde olduğu gibi **Belediye Meclisi üyelerini Atatürk ve şehitlerimiz için saygı duruşunda bulunmak üzere ayaga kalkmaya çağrabilirsiniz. Bu arada dileyenler Fatiha da okuyabileceklerini ilave ederdim. Biri diğerine mani değildir. İkisi de olabilirli. Ayrıca salondakiler arasında bulunan gayri-müslümlerin azınlık haklarına da saygı gösterilmiş olurdu. Türkiye'nin ihtiyacı olan sentez budur."**

Tayyip Erdoğan tepki göstermedi. "Doğru" dedi.

Nitekim... Zaten sonunda bu **sentez** kendiliğinden gerçekleşmiş. Üyelerin bir kısmı Fatiha okumuşlardır.

Ve üyelerin tamamı ise **İstiklal Marşı**'ni söyleyip saygı duruşunda bulunmuşlardır.

Keşke bu sentez daha toplantının başında uygulanabilseydi.

DENEYİMLER

Demokrasi, sadece seçmek, seçilmek ve oy kullanılması değildir.

Demokrasi bir kültürdür. Deneyimler biriktirir. Kurumlar, Hoşgörüdür. Karşıt fikirlerle saygıdır. Karşıt fikirler arasında tüm milleti kucaklayan ortak paydaların üretilmesidir.

Türkiye demokrasiye mesafeler kazanıyor.

Her 10 yılda bir tekrarlanan askeri darbelerle, hukuk sisteminde, siyasal ve sosyal yapıda yapıp bir **birleştirici kimya** olan "zorlamalar" giderek ertmektedir. Pul pul dökülmektedir.

Zorlamaları yerini, kalıcı bir demokratik kimya olan **hoşgörü, anlayış, karşılıklı saygı ve yeni sentezler** almaktadır.

Cenazelerde, mezarlarda, hatta aklımıza geldikçe her yerde ölümlerimiz için okuduğumuz **Fatiha, utanç duyulacak ve esirgenecek** şey değildir.

Amma... **Uluslararası bir saygı normu** olan, "a-yakta saygı duruşunu" da kaybetmiş olduğumuz **Atatürk gibi** büyütkerimizden ve **şehitlerimizden** neden esirgeyelim?

Bu bir **Batı taklitçiliği** değildir. Saygı duruşu artık **Türkiye**'nin kabul ettiği ve benimsediği, özümse-diği bir gelenek haline gelmiştir.

Necmettin Erbakan ile de bu simgesel olayın işi-ği altında genellemeler üzerine konuştuk.

Artık demokrasinin sürecinde tuğla tuğla yeni sentezler bulacak birlikte hoşgörülü yaşamının duvarları-nı öreceğiz.

Doğrusu budur.

ÇANKAYA/TAKSİM

Erbakan Hoca Çankaya belediye başkanının diktiği bir levhayı eleştiriyor.

Levhada "**Burada Atatürkçü, laik, çağdaş ter-cih kazanmıştır**" deniliyor. İlk bakışta "yanlış mı yani" denebilir.

Amma... Böyle bir levha o zaman **Ankara** ve **İstan-bul**'da "**Atatürk düşmanı ve çağdaşların oy ço-ğunluğu tercihini göstermiyor mu?**"

Böyle yorumlanamaz mı? Oysa bu gerçek değil ki!.. Bölücü olmaya özen gösterelim.

Erbakan Hoca Çankaya Belediyesi'nin asbği levhayı eleştiriyor.

Haksız değil...

Fakat... Bu kez **Hoca**'ya soruyoruz:

"**Geçen pazar Taksim Meydanı'nda** birtakım **adamlar kürsüden konuşuyorlardı. Müslüman-lar burada, laikler nerede- diye... Yani Türki-ye'nin bütün müslümanları 15 bin kişi, geri kalan 59 milyon 985 bin kişi müslüman değil mi. Taksim'deki bu abuk sabuk ve mantık dışı seslenmeyi de yeriyor musunuz? Ve yerecek misiniz?"** Bunu da sizin ağzınızdan duymak istiyor-uz. Duyacak mıyız?

Necmettin Erbakan "evet o sözler de çok yanlış. Elbette yereceğiz. Zaten biz Türki-ye'nin şu kadar milyonu Refah lıdır geri kalanı da müstakbel Refah lıdır demiyor muyuz?" yanı-tı veriyor.

Yanıtın birinci kısmı kabul... **Taksim**'deki o abuk sabuk konuşmaları yermesini bekleyeceğim.

İkinci kısma gelince... "**Türkiye'nin bir kısmı Refah'lı, geri kalanları da Refah'lı olacak**" de-mek birleştirici değildir. **Refah'lı** olmayan ve hiçbir zaman olmayacaklara da aynı saygı, hoşgörü müslü-man kardeş ve eşit yurttaş olarak bakmalıdır. Hoşgö-rü, saygı gösterilmelidir.

"**Müslüman kardeş ve "yurttaş"** deyimlerini farklı olarak özellikle kullandım.

Çünkü **Türkiye Cumhuriyeti**'nin insanları **üm-net değil millettir.**

O nedenle büyük çoğunluğu birbirinin din kardeşi-dir ama farklı dinden olanlar, ateistler (inançsızlar) da olabilir.

Müslümanlar, ateistler ve de başka dinden olan Türkiye insanlarını hepisi, **eşit vatandaşlar**dır (yurttaşlardır).

Evvel... Bu sentezlerde de uzlaşılabilecek kanısındayım.

Türkiye kritik bir dönemden hiç alışıksız olmadığı değişimlerle geçmektedir. O nedenle çok daha **ince ayarlı tavırlar** koymamız...

Kelimelemiz çok ince ayarla seçmemiz gerekiyor. **Ekonomik bunalmalar, Kürtük sorun-la ilgili etnik sürtüşmeler, mezhep farklılıklarından doğan sosyal ve siyasi baskı uygulamaları ve nihayet Refah Partisi'ni soku nedeniyle son derece gergin olan toplum sert çatışma-ları** uçuşturacağı kuvvucularla büyük patlama-ları yapabilir.

Hele önümüzdeki dönemlerde **IMF** ile anlaşma yapıldıktan sonra işçi ve memur kesiminden **çok zorlu öfke selleri** beklenebilir.

Böyle sosyal çığları patlatacak olan şeyler din ve ırk gibi çok duyarlı ve özel patlama katsayılı büyük o-lan unsurlardır.

Bu ülke hepimizin...

FATİH ÇEKİRGE

Ölüsevicilik olmak

Ne garip bir tecellidir...
Ölülerini büyütüp, yaşarlarını küçülten bir toplum IMF'e yeniden teslim olduğu bugün, Özal'ı kaybetmişiz...
Üstelik 21.75' in tam altındayız...
Ve felaket derecede "şişmanız"...
Dahası, Karabük ve Zonguldak'ta "işçi düşmanınız"...
Ve ölülerini büyüten birer "hayalet ihracatçısı"...
Evet, ne garip bir tecellidir ki bugün, kaçak Marboro ve viskilerinize yeniden tanışıyorsunuz...
Türk bayrağınızı koruyup, Türk parasını IMF'e teslim ediyorsunuz...
Ve bütün bunlardan hiç, "utanmıyoruz"...
Çünkü artık, utanma duygularımızın da "konvertibilitesini" kaybediyorsunuz...

CESET ANALİZCİLERİ

Turgut Özal'ın "ölüsü" için, çaresiz ve çıplak "ceset analizleri" yapmaktaki yerine, yalnızca bunları söylemek geliyor içimden...
Ve bir de şunu sorunak: Neden "yaşarları" Yüce Divan'larda yargılayıp küçültür de, ölüleri "Yüce Vücdan"larda büyütürüz? İşte bir yıl sonra bugün, "ölü" ve "tarafsız" bir Özal'ı anıyoruz...

Oysa zaten, "tarafsız" bir Özal ne kadar ölüydü... Ya da şimdi, "ölü" bir Özal, ne kadar da tarafsız... Bugün, tarihimizi "musalla taşı" ve "Anıt Mezar"lardan ibaret kılan bir zihniyetle yaşıyoruz...

Ve işte şimdi bu resmi zihniyete karşı, Özal'ı büyüten bir tek şey olduğumu anlıyoruz...
Hedefleri olan bir lider.

Türkiye'yi bugün IMF kapisına götüren gerçeğin, dolardan ve TL'den de öte, psikolojik hedeflerin kaybedilmesinde yatıyor olduğunu düşünüyorum...

Bu hedefsizlik ki, Menderes'ten sonra başlayan dolara endekslenmiş bir "asağılık kompleksi" olarak bu toplumun üzerine çullamıştır.

Ve bugün bir kez daha "nüks-etmiştir" ... Bu yüzden, bir zamanlar Karadeniz Ekonomik İşbirliği'nin, Azerbaycan'ını tartışan bir toplum, şimdi Cizre'ye sıkışık kalmıştır...

Ve bu yüzden, bu toplum, Başbakan'ını ABD'ye gönderip, iki eli havada "dolar bekleyen" bir dilenci konumuna düşürmüştür.

Ne garip bir tecellidir ki bu acı gerçekleri bugün yazmak durumundayız...

Üstelik, acaba Özal'ın mı, yoksa bir dönemin mi, ya da bir zihniyetin mi ölüm yıldönümünü "idrak ediyoruz" diye somak durumunda kalıyoruz...

Evet, psikolojik hedeflerini yitiren toplumların birer sürü haline geldiğini, ve dünya coğrafyasında başıboş dolaştıkları bile bile, bu yıldönümünü "idrak ediyoruz"...

Üstelik "tarafsızız..."
Ve "şişmanız"
Ve "düşmanız"
Ve "ölüleri çok seviyoruz"
Ve "hayaletleri ihraç ediyoruz"
Ve böylece O'nun birer türbe haline getirip bir kere daha öldürüyoruz...

Demirel: Fatiha'lı açılış önemsiz

ANKARA - Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, İstanbul Belediye Başkanı Tavayip Erdoğan'ın Belediye Meclis toplantısını "Fatiha" kutularak açurmasıyla ilgili olarak "İslam ülkelerinde toplantılar Kuran'la başlar. Bugüne kadar bizde görülmediği için yadırganıyor" dedi.

Demirel, Başbakan Çiller'i de eleştirerek "Türkiye'nin 1991-92'de böyle sıkıntıları yoktu. 49'uncu ve 50'inci hükümetleri ayrı ayrı değerlendirir" diye konuştu.

Çankaya Koşku'nda bir grup gazetecinin son gelişmelere ilişkin sorularını yanıtlayan Demirel, özete şunları söyledi:

FATİHALI AÇILIŞ: Bugüne kadar görülmemiş şeylerdir. Görülmemiş şeyler olduğu için bizim toplumumuz bunu yadırganıyor. Fatiha okutulması önemli değil... Fatiha okutulması manî olmadıkları şeklinde yapılacak bir mesaj... "Allah Allah, hani laiklik dinstizlik değil. Fatiha okunmasının kime ne zarar var" diye değişik kitleler üzerinde tesiri oldu. Laiklik, Allah'ın adını anılmasına mani değildir. Allah'ın adını andığımda vakit, "Laiklik elden gidiyor" diye tepki gösterdiğini, laikliğe yarımcı olmadığımız, kişi laik olmaz, devlet laik olur.

HELİKOPTER KAZASI: Bu yanlışlık ilk defa oluyor. Yani Amerikan uçakları bizim helikopterlerimiz niye düşürsün? ABD'li kleri kendileri bombaladılar. Kuveyt Savaşı sırasında, Orta yerde Muavenet muhrihi hadisesi var. Burada yanlışlık şey, hele bugünkü telekomünikasyon imkanlarının bulunduğu seviyede kendi helikopterlerinin farkına varamamaları...

STAND-BY ANLAŞMASI: Türkiye 1994 ve 1995 yıllarında alacağı borçları ödeyemez duruma düşer korkusu ile stand-by anlaşması imzalandı. IMF'nin "Türkiye'de korkulacak bir şey yok" demesi halinde Türkiye'ye yeniden güven tesis edilecek. Bu, IMF'ye muhtaç olmak anlamına gelmez. Türk ekonomisinin yapsal bir sıkıntısı yoktur. Türkiye'nin bir miktar iç ve dış borcu biriktirmiştir. Bu borç yükünün faizlerinin Türkiye'nin kamu maliyesi dengesi menfi tesirleri olmuştur. Bir ülkede 16 bin lira olan doların üç ay içinde 40 bin liraya fırlamasını hiçbir ekonomik izahı yoktur. Psikolojik olaydır.

ÇİLLERE ELESTİTİRİ: 49'uncu ve 50'inci hükümetleri birbirinden ayırmak lazım. Hükümet Haziran'da değişmiş. Kendileri de söylüyor. Her şeyi birbirine karmakarsık etmeyen. Birinci hükümetin hesabı 500'üncü günde verilmiştir. Ondan sonraki hesap bugünkü hükümetindir. Geçen sene bu zaman Türkiye'nin böyle sıkıntıları yoktu. 1993 senesi içinde herkes çok para kazandı.

Ne oldu da 2-3 ay zarfında Türkiye çarpıldı. **PKK TERÖRÜ:** Güneydoğudaki sorun bitmiş değil. Hükümet zor işi. Yordumun kara diyen olur mu? Olmaz. Eğer hükümetler terörle mücadele yapıyor, bitirirler derlerse (bitirdikleri zaman tabii tartışılır) biz yapıyoruz size ne oluyor derlerse, halkın ve parlamentonun bir kısmı arka arkasından yitirler. Hükümet üzerine düşeni yapmalıdır. Ama bu mücadele yapan 212 bin güvenlik gücü, arkasından milletin tümünü bulduğu takdirde bu mücadele başarıya ulaşır.

RADYO-TV YASASI: Halkın bunlardan şikayeti var. Kişisel kavgalar için kullanılması, insanların birbirine küfretmek için bunları kullanması ve devletin ırkçılık ve meshcephilik meselerinde bunları kullanması, Türkiye'yi, verem mikrobonun ciğeri oynası gibi bir durumla karşı karşıya bırakmıştır. Buna bir tanzim, bir düzenleme şarttır. Düzenleme yapılmıyorsa millî güvenliği niye düşündünüz, genel ahlaka, kamu düzenini, kamu sağlığını niye düşündünüz diyemezsiniz.

Emin VAROL

Özal yarın yok ama Türkiye kalacak...
S on üç yıl içinde katılmadığım ilk yurtdışı gezisidi... 4 Nisan'da Türk cumhuriyetleri gezisine çıkıyordum... Geziye katılmama nedenim kalktı ve Özbekistan ve Kırgızistan ayaklarını kaçırdığım gezisi Kazakistan ya da Türkmenistan'da yetişmeye karar verdim... Zafer Mutlu, "Anlaşıldı" dedi, "Turgut Bey'i özledin sen..." Gerçekten de çok özlemiştim. Yaklaşık bir aydır ailemle ilgili sağlık nedenleri, araya giren bayram tatili ve onun Türk cumhuriyetleri gezisi nedeniyle ne yüzünü görmüştüm ne sesini işittimim... Son üç buçuk yıldır bu kadar ayrı kalmamıştık! Üstelik, Abdullah Öcalan'ın ilan ettiği tek taraflı ateşkesin dolmasına birkaç gün kalmıştı ve PKK lideri yeni bir basın toplantısıyla layını belleyecekti. Bir ay içinde, Türkiye'de toplumun tüm kesimlerini saran iyimserliğe rağmen, her hangi bir somut adım da atılmamıştı. Ayrıca, orada Ermeniler, Azerbaycan'ın Kelbecer bölgesini ele geçirmişler; Turgut Özal, Taşkent'te ve daha sonra Kırgızistan başkenti Bişkek'te verdiği beyanatlarda, Ermenistan'a karşı caydımca bir politika izlenmesini istemiş; "Ördümüz Ermenistan sınırında birkaç manevra yapsa, bu arada birkaç top mermisi Ermenistan topraklarına düşse ne olur..." demiş ve Türkiye'de kıyametler kopmuştu. Hükümet, Özal ile polemik girmiş, basın, yabancı yetkililerden Özal'a karşı çıkan demeçler elde etme peşine koşmuştu. Ama, Türkiye'de, Azerbaycan'ın bir şekilde yardımına koşulması beklentisi de kabarıyordu. Konuşacak, birikmiş çok şey vardı... Ve, evet özlemiştim de... 12 Nisan günü İstanbul'dan uçağa atlayıp, Türkmenistan başkenti Aşkabad'a uçtum. Orada yakalayacağım onu...

Yorgun ve yorulmaz Özal...
Akşamüstü otelde rasladığım arkadaşlar, Cumhurbaşkanı'nın o gün Merv kentine gittiğini, bugüne kadar pek ender görülen tezahürat karşılığını, binlerce kişiyi yakıcı sıcak altın yolları doldurduğunu, Özal'ın Sultan Sancar türbesini ve hiç hesaplamayan Seyh Hemedani'nin türbesini ziyaret ettiğini ve çok yorulduğunu anlatıyor. Neyse, bir-iki saat sonra, Türkmen Cumhurbaşkanı'nın onuruna verdiği yemekte görüştüm... Yemek salonuna girdiğimde, kilo almış ve gerçekten yüzünde garip bir yorgunluk ifadesi çökmüş gü görüldüm. Belki de anlatılardan etkilenmişim. Çünkü, sonraları, gerek doktorundan gerekse Semra Hanım'dan kilosunun o sen gezide değişmediğini öğrendim... Yorgunluğa gelince, ne zaman yorulmamıştı ki... Aslında, etraftındakiler bitkin düşmüşken dahi, o hala çalışmaya bakardı... Aklıma ister istemez son Amerika gezisindeki an geldi.

Galiba 2 Şubat gecesiydi... Bir gün önce Florida'dan Chicago'ya uçulmuş, orada The Council of Foreign Relations'ın (Dış İlişkiler Konseyi-Amerika'nun en önemli think-tank kuruluşlarından biri) düzenlediği 1000 önemli şahsiyetin katıldığı toplantıda konuşmuş, çoğunlukla Bosna-Hersek'i anlatmış, aynı gece Boston'a uçulmuş, ertesi gün, Amerika'nun en etkili akademisyenlerini barındıran Harvard Üniversitesi'nin Kennedy School of Government'ta konuşmalar yapmış ve gece yarısı New York'a varmıştı. 2 Şubat gecesi... Ertesi gün, sabahın kör karanlığında 06.30'da NBC televizyonu'nda canlı yayına çıkacak, saat 10'da BM'ye Butros Gali ile birlikte Kibris'i ve bir de Bosna'yı görüşmeye gidecek, iş ve finans çevrelerinin vereceği öğle yemeğine katılıp bir konuşma yapacak ve öğleden sonra-akşamüstü bir başta think-tank toplantısında konuşacaktır. Akşam yemeğinde bir başka yerde, bir konuşma daha... O arada, birebir temaslara... Gece yarısı, New York'ta vardığı Plaza Oteli'nin asansörünün önünde karşılaşmıştık. "Neredesin yahu" dedi, sitemkar bir edayla... Eh, neredeyse 48 saatir görüşmemiştik. "Efendim" dedim, "Güvenlik kordonunu aşip size ulaşmak ne mümkün..." Benim karşı-sitemim üzerine, "Gel yukarı" dedi. Çıktık. "Efendim" dediler, "Büyükçiler bekliyor..." Ertesi günkü Butros Gali görüşmesi için, Türkiye'nin BM nezdindeki temsilcisi ile Washington Büyükelçisi, çalışmaya gelmişlerdi. O, odaya adımını henüz atmıştı... "Gelsinler" dedi. Bu kez ben itiraz ettim. "Benim bulunmam uygun olmaz. Devlet işi görüşülebilir..." Duraladı. "Canım, burada bir yere ilis..." dedi. Nereye ilerlebiliriz ki? Dr. Cengiz Aslan, "Gel" dedi ve üstün em ucunda kendisine ayrılan ikinci odaya götürdü. "Görüşme bitene kadar burada beklersin; sonra girersin..."

Görüşme bir saatte fazla sürdü. Ayakta duracak halim yoktu. Gece saat 01.00'ü geçiyor. Tam yan kapıdan tüymeye kalkarken ve "Sayın Cumhurbaşkanı'na selam olsun, özür diledi, ayakta duramıyorum, uyumaya gitti dersiniz" dedim sırada, "Sayın Cumhurbaşkanı çağırıyor" dediler... Siiitini içindeki dar koridorundan geçerken, başta Dr.Cengiz, Can Pulak, Başyaver, diğerleri. Hepsi "Aman uzmatma, zaten çok yorgun. Kusa ke ve git" diye uyurdular... Turgut Özal, salonda, oturmuş, Türkiye'den kendisine fakslanan gazetelerin ertesi günkü

Bakü'de RP'li İbrahim Halil Çelik, mutfağın sağlanan bir leğende çığ köfte yoruyor, milletvekilleri, gazeteciler onu izliyorduk... Birden, "Turgut Bey'e haber verelim. O da gelsin" dedim. "Koskoca Cumhurbaşkanı gelirm mi" diye itirazlar işittim. Az sonra, Cumhurbaşkanı'nın Kaya Toperi'nin binbir ısrarıyla geri dönmeye ikna edildiğini duyduk. Geliyordu... O, içimizden biriydi...

savaştan birkaç Türk gönüllü odayı doldurmuş, onu izliyorduk. Birden, "Turgut Bey'e haber verelim. O da gelsin" dedim. "Koskoca Cumhurbaşkanı gelirm mi, bu otele odasına yahu" diye itirazlar işittim. "Gelin, gelin" dedim... İbrahim Halil Çelik de, "Gelin" dedi ve haber gönderdi... Az sonra, Cumhurbaşkanı'nın kendisine ayrılan ikametgahı kapısından Kaya Toperi'nin binbir ısrarıyla geri dönmeye ikna edildiğini duyduk. Geliyordu... Turgut Özal, böyleydi... "İçimizden biri"ydi...

Son görüşmemiz
Bir türlü başbaşa görüşememiştik. 15 Nisan Cuma günü Bakü'den Ankara'ya dönyörük. Ben, İstanbul'a devam edecektim. Uçakta görüşseydik... Nereden bilebilirdim, son görüşmemiz olacağını... Uçakta ön bilmeye çağıldım. Sol tarafta, Semra Hanım, Leyla Yeniyay Köseoğlu kağıt

İÇİMİZDEN BİRİ
Defalarca basına sitem etti. Sözlerimin çarpıtıldığını ya da hükümetle arasında polemik yaratmak için kullanıldığını şikayet ediyordum. Yabancı ülke yetkililerinden kendisi aleyhinde demeç koparılmasını kafası almıyordu... Birkaç kez, "Turgut Özal yarın yok. Ama Türkiye kalacak. Türkiye'yi düşünün" diye ısrarla vurguladı. Beş gün sonra, ayrılp gideceğini mi sezmişti acaba? Kimbilir...

Ertesi gün Azerbaycan'a, Bakü'ye uçtum... Heyette bulunan Refah Partisi Urfa Milletvekili İbrahim Halil Çelik, nevalisini yanında getirmiş, Taşkent'teki çığ köfte partisini, Türkiye'ye dönmenden önce, son gece Bakü'da tekrarlamaya kararlıydı. Ben de çok ısrar etmişim. Taşkent'tekine yetişememiş ve gazetelerde okumuştum. Bakü'da küçük bir otel odasında, otelin mutfağında sağlanan bir leğende, Çelik, çığ köfte yoruyor ve milletvekilleri ile gazeteciler ve Azerbaycan'da

oynuyorlardı... Sağ tarafta, Özal, Hikmet Çetin'le yanyana oturuyordu. Hikmet Çetin, yerini bana verdi ve arkaya geçti. Son konuşmamızdan, Turgut Bey'in, gerek Azerbaycan gerekse Kürt meselesine ilişkin vasiyet niteliğindeki sözlerinden bölümler: - Nasılsınız? Sağlığınıza nasıl? - (Yüzünü güvümlü bir edayla kasarak) **Handolsun, Gayet iyiyim...** - Azerbaycan'da sizden çok daha kararlı bir çıkış bekliyorduk. Biraz alttan aldınız bence... - **Niçin? Parlamento'da yaptığım konuşmayı dinlemedim mi?** - Dinlemedim de, Azerbaycan fazla duygu yüklü bir yerdir. Çok daha kesin bir destek falan ilan ediliyor... - **Mehmet Akif'ten şir bile okudum...** - Tamam ama keşke Azerbaycan şairlerinden, Samet Yurgun'dan falan da dizeler okusaydınız... Seyhülislam'la görüştünüz mü? Biz, dün çıktık. Çok ilginç şeyler anlattı ve sizinle ancak yanlış görüşürse anlatabileceğini söyledi. - **Bu konuşma metinlerini hazırlayan bizimkilerin haberi yoktur Azerbaycan Edebiyatı'ndan. Akıllarına gelmez böyle şeyler... Seyhülislam'la görüşmede yalnız geldim ama yeterince açık konuştuk. Sana birsey söyleyemiy mi, Azerbaycan'da ne kadar ileri gidebildirdim sanıyorsunuz... Yahu, arkadaşan vurdular beni...** Ermenistan için birkaç şey söyledik, Türkiye'de kıyamet kopardıkları. Azerbaycan yolundaki bir Cumhurbaşkanı'na bu yapılır mı? - İşler böyleyse, Kafkasya'daki Rus ordusundan çekiniyorlar. Kuzlurdur'uyla yüzüyle gelmez diye çekiniyorlar... - **İşe bak yahu... Bunlar ne zannediyor? Olmazın Kuzlurdur'dan korkuyorlar. Adamların hali harap ve bizimkiler korkuyor...** Bak sana şunu söyleyeyim, bu Elçibey var ya... O kadar iyi bir adam ki... Pırıl pırıl bir adam ve açık söyleyeyim, eğer o giderse, bizim için yalnız Azerbaycan gitmez; korkarım, Türkiye'nin Orta Asya bağlantıları da gider. Tehlikeye girer... **Ohir hikayede ki yorum nedir?** - Efendim, Apo, yarın bir basın toplantısı yapacak muhtemelen ateşkesi uzatacak. Celal Talabani ile telefonda konuştum. Surt ve şire koymaması için, kuvvetli telkinlerde bulunacağına söyledi. Ama böyle olacağını göre doğrudan garanti veremiyordum ama bu tür bir gayretin olduğunu bilmenizi istiyordum. Sanırım, Apo, süresiz ve sartsız biçimde ateşkesi uzattığını açıklıyacak. İzlenimim bu... - **Neden korkuyorum biliyor musun? Bu bir ay çarçur edildi. Eğer bir süre daha, bir ay daha bu imkan kullanılmazsa, terörün geri dönmenden korkuyoruz. Üstelik, bu kez, çok daha şiddetli olarak geri döner terör. İşte bundan korkuyoruz...**

Rahmetli Turgut Özal'ın, son on yılın Türkiye'sinde oynadığı rol bugün çok daha iyi anlaşılıyor. Şimdi ekonomisinin iflas ettiği, iktidar ve ana muhalefet partisinin birlikte yıprandığı, terörün şehirlere tımanmayı hızlandıracağı, dış dünyadaki itibarımızın sıfırlandığı, uluslararası sistem tüm ışıkların kırmızı yandığı ve "caml" ile "kuşla" silüetinin çok daha kesin bir biçimde ortaya çıktığı bir süreçten döneme mahkum olduk.

"Adriyatik'ten Çin Seddi'ne" nutukları atarken, birden kendi iç dirliğimizden şüphe eder bir çaresizliğe düştük.

Turgut Özal'ın Türk toplumunda ne kadar büyük ve önemli bir denge unsuru olduğunu çok daha somut görmek ve anlamak için ortaldan kaybolması gerekiyor meğserse.

Kayboluşunun birinci yıldönümünde, onun Türkiye'de "merkez kaç" kuvveti rolünü oynadığını anlıyoruz.

Çünkü şu anda Türkiye, farklı kesimleri kendi istikametinde çektiği bir gerginliğe arenası halinde.

Halbuki, Süleyman Demirel-Erdal İnönü Koalisyonu işbaşına geldiğinde Özal döneminde başlatılan atılmaları, çok daha derli toplu bir şekilde, tutarı ve akıca bir yaklaşım ile tamama indirileceğini umuyorduk.

Devletin "padişah" yerine konduğu "bürokratik, merkeziyetçi ve otoriter" yapı değiştirilmediği güya.

Devletçi soygun ağını oluşturan ekonomik yapı yerini çarçad bir piyasa ekonomisine devredilecekti.

"Karakollan camdan" olduğu bir vatandaş-devletli sözü verilmekteydi. "İleri yıllerde" ne varsa, hepsi bizde de olacaktı.

"Paris Şartı"ndaki kadar demokrasi ve insan hakları olacaktı.

Hicbirı olmadı.

Özal dönemindeki çok daha geriye gittik. Fazil Meçul cinayetler beş bini aştı.

Bilim adamlarını kitap yazdığı için hapisanelere atar olduk.

Sorumlusu ortaya çıkarılmayan "sivil darbeler" gündeme geldi.

Bütün olan bitenlerin, başlatılan atılmalar tamamlanmadığı için yaşandığını kabul etmek yerine, halkın özgürlüklerini kısmaktan medet ummaya başladık.

1980 öncesinin içe kapalı Türkiye'sini yeniden önececek olan sesler yükselir oldu.

Rahmetli Turgut Özal'ın başlattığı ve kısmen başardığı atılmı, DYP-SHP Koalisyonu'nda tamamen çökmesinin bir tek nedeni var.

Bu nedeni en iyi, diplomat Abromowitz formüle etti. "Türkiye'ye devletten güçlü bir iktidar lazım" dedi.

Turgut Bey, devleti dönüştürmekten çekinmeye, onu "vatanşayın hizmetinde bir örgüt" haline getirmeye hedefleri bir iktidar simgesi oldu.

Şimdi ise Türk politikacısı "devlet" ile "birey" arasında bir siyasal tercih yapmak gereğini tartışma noktasından çok uzak.

Bizim siyasal sistemimizde, politikacı halkın oyunu alıyor ama, sığın, işbirliği içine girdiği örgüt "devlet". Unuttuğu ise halk.

Dayandırdığı halk kitlelerinin çıkarlarını devlet nezdinde savunması gereken siyasetçi, iktidara geldikten sonra "devletin kapıkulu" oluyor.

Turgut Özal sadece "birey eksenli" bir politikanın bayraktarlığını yapmakla kalmadı, bizzat kendisi, yeni bir "Türk kimliğinin" sentezine de oluşturdu.

"Yaşam tarzı" yerine, "üretim tarzının" önemini vurguladı.

"Cumaya" giden ilk cumhurbaşkanı olduğu gibi, "sanayi sonrası toplumu" hedef gösteren ilk cumhurbaşkanı da oydu...

Türkiye'deki devlet felsefesini oluşturan otoriter askeri zihniyeti "ilericilik" diye yutturmaya kalkın İtihatçı artıkları, Turgut Özal'ın "devleti dönüştürme" arzusunun en büyük düşmanı oldular.

Özal yenilikçiliğine onun veren tüm solcuları, devletten askeri kanadının isteği üzerine yıpratmak için ellerinden geleni ardına bırakmadı. Hala da koymuyorlar.

Halbuki, Marksist kökenli bir sol gelenekten gelseydik; üretim tarzını ilet aşamaya taşımak isteyen kim olursa olsun ona "eleştirel destek" vermek gerektiğini kabul ederdik.

Bizde, Özal'ın "tarihsel kimliği", günlük "yanlış ve zaafllarına" kurban edilmek istendi.

Çok yoğun bir şekilde desteklenecek ve eleştirilecek yanları kasten birbirine karıştırdı.

Soğuk savaşın devasa devlet aygıtını, piyasa ekonomisi ile sivilleşmeye aleyhine çalıştırdı.

Bunların çok daha net anlaşılması için, yaşadığımız son iki buçuk yıllık deneyimden geçmek gerekiyor.

Kendini "sol" olarak nitelleyen partilerin, Refah Partisi'nin başarısını bile çok uzadıma kaldığı bir dönem deyiz.

Eğer sol gerçek sol olacaksa, son on yılı yeniden ve soğuklukları bir şekilde tartışmak zorunda.

Ördün'den daha ideolojisi olan Kemalizme bel bağlamaya devam ettikçe gelecek seçimlerde parlamentoya girmesi bile şüpheli çıkın.

Türkiye bugün Turgut Özal'ı ve yapmak istediklerini çok daha iyi görüyor.

Geçmiş on yılı çok daha net bir şekilde değerlendireyor.

Türkiye daraldıkça da, düze çıktıkça da Turgut Özal daha büyük geliyor.

Ölümlünün birinci yılında kendisini rahmetle ve hasretle anıyoruz.

ÖZAL YARIN YOK AMA TÜRKİYE KALACAK...

CENGİZ CANDAR yazıyor

ki, uyanıp gidemedim! Yorgunluk ve Turgut Özal... İkisi hep bir aradaydı ve Turgut Özal asla yorulmak nedir bilmezdi! Yine de, Aşkabad'a o gece onu yorgun hissettim. Yemek başlandıktan bir süre sonra, bütün salonu dolup, arkadaşan yanyana süzülürüm. Türkmen Cumhurbaşkanı Niyazov (Türkmenbaşı) tuhaf tuhaf bana bakıyordu. O sırada, Turgut Bey, eğilmiş, ağzına lokmasını atmıştı. Onunla, Semra Hanım'ın arasına kafamı sokup, "Afiyet olsun, Hanımefendi" dedim. Solunda, Turgut Bey'in kafası, hafifçe döndü, bir yandan lokmasını yutarken, bir yandan da hayret ve sitem karışımı bir tepkiyi ifade etti: "Neredesin sen yahu..." Anlattım. Ne kadar mutluydum... "Bu akşam görüşelim. Türkiye'den ayrıldığınız iki haftaya yaklaşıyor. Anlatcağım var" dedim. Duraladı. "Ayarlayalım. Can'la konuş, ayarlasın" derken durdu... "Ben ayarlarım..." Yüzündeki yorgunluk ifadesini sezip, içimden

Ölümünden 5 gün önce Aşkabad'ta sözlerinin çarpıtıldığını ya da hükümetle arasında polemik yaratmak için kullanıldığını şikayet ediyordu. Birkaç kez, "Turgut Özal yarın yok. Ama Türkiye kalacak" diye ısrarla vurguladı. Ayrılp gideceğini sezmiş miydi acaba? Kimbilir.

akşamüstü duygusu geçti. "Çok yorgun görünüyorsunuz. Yarın da görüşebiliriz" diyecek oldum. "Dur bakalım. Birsey yapayız" karşılığını verirken, yorgunluğumuzun farkında ve tereddütteydi sanki... Gazeteci arkadaşlar, dış gezilerde "gece randevusu" kopartmak için hep beni öne sürerlerdi. 17 Şubat gecesi Üsküp'ten Ohri'ye uçarken de, öyle olmuştu. Uçağın ön bölümüne süzülüp, Makedonya Cumhurbaşkanı Kiril Gligorov'la konuşurken, araya girmiş ve "İki geçedir görüşemiyorduz. Bu gece yarısı bizi toplayın" demiştim. Kabul etmişti. Gece, Ohri'deki yemek gece saatte bitmiş. Makedonya'nın Türk ve Arnavut liderleri, görüşmek için araya girmişlerdi. Özal, salondan çıkarken, orkestra "Vardar Ovası"na talimatı başlatmıştı. Çalar çalmaz da Sözet Kaya Toperi oynamaya... Kiril Gligorov, eli çırparak tempo tutuyordu. Özal, odasına gitmekten vazgeçip, geri döndü. O da tempo tutmaya başladı. Gözu bana ilişti. "Çıkap dans etsene yahu" diye seslendi. "Ne biçim Rumelil'sin..." Pistte, kendimi, Makedonya Genelkurmay Başkanı ile halay çekeken buldum... Kurduğumuz düğüm, Yine geceyarısı aşılması. Asansör kapısında, "Efendim" dedim. "Çok yorgunsunuz. Yarın gece Arnavutluk'ta, Tiran'da görüşürüz. Ben arkadaşlara

Makedonya Genelkurmay Başkanı ile halay

17 Şubat gecesi Ohri'deydik. Yemek uzamış, Makedonya'nın Türk ve Arnavut liderleri görüşmek için araya girmişlerdi. Özal, salondan çıkarken orkestra "Vardar Ovası" ni çalmaya başladı. Ocasına gitmekten vazgeçip, geri döndü. Gözü bana ilişti. "Çıkap dans etsene yahu" diye seslendi. "Ne biçim Rumelil'sin..." Pistte, kendimi, Makedonya Genelkurmay Başkanı ile halay çekeken buldum...

- Ne yapmak lazım diye düşünüyorsunuz? - Efendim, mesele inisiyatifli kaptırmamak. Bak, PKK inisiyatifli ele geçirdi. Ne yaparsanız yapın ama inisiyatifli alın... Döğadıkları indirmek lazım. Nasıl yapacaksınız? - Bir karar name çıkartılmalı, bu karamamede eli kana bulanmış olanların affı ve siyasi hayata katılabilirleri öngörülmesi; kademeli biçimde diğerlerine de bu uygulanabilir. Lider kadrolarına şimdi olmaz. Ama o tür kararlar için diyelim beş yıl siyaset yasakı koysun. Beş yıl sonra siyasi haklardan yararlanabilirler. Ama bu süre zarfında suç işlerlerse, eski suçlarından da sorumlu tutulacak yargılanırlar. Bu tür bir şeyler üzerinde çalışmak gerekiyor, bu işi bitirmeye için... - Bu Meclis'ten çıkar mı böyle bir şey? - Hayır çıkamaz. Kararname diyoruz. Anayasa Mahkemesi'nin iptal edemeyeceği bir karardır... Ama asıl beni düşündüren, bunlar, sırf benden geliyor diye karşı çıkıyorlar. Bu meselenin çözümünün şerefi Turgut Özal'a ait olmasını diye karşı çıkıyorlar; işler berbat edilir. Bundan çekiniyoruz. Ama, döndükten sonra, bir ay daha beklerim. Eğer, yine bir adım atılmıyorsa, her türlü sorumluluğu göğüsleyip, çıkıp önerilerimi yapacağım. Türkiye'nin en önemli meselesi bu. Sorumluluğumu her ne pahasına olursa olsun, üstlenmem lazım... - Efendim, askerlerin bir tepkisi olur mu? Bana öyle geliyor ki, dışarıya verilen imajın tersine askerler galiba daha makul... - Tabii, tabii... Saldırıların aksine askerler çok daha makul bu konuda... Neyse, düşünce ilk iş olarak buna bakacağım... Bakalım, Süleyman'la (Demirel) bir konuşayım... Ölümünden birkaç saat önce, 16 Nisan gecesi Süleyman Demirel ile son görüşmesinde bu konuyu görüştüğümü, daha sonra Semra Hanım'dan öğrendim. Neyi ve nasıl görüştüğümü bilmiyorum. Bildiğim, ölümlünden yaklaşık bir ay sonra, zaten pamuk plijinden duran "ateşkes" in, sonra eridiği ve terörün o günden sonra çok büyük capta can aldığı... O gün bugündür, zihnimden "Acaba yaşasaydı, o bir ay içinde çıkış yapacak mıydı? Yapsa, ne tür bir çıkış yapacaktı? O çıkışın sonucu ne olurdu? Kan dökülmesinin önüne geçilebilir miydi?" sorularını siledimim...

Nereden bilebilirdim, İstanbul'a devam edecek uçağın kapısından, az önce konuştüğumu insanı, pistte Şeref Kita'sını denetlerken son kez seyrettiğimi... O andan iki gün sonra, geçen yıl bugün, sayısız anı ve sayısız soru işaretleriyle birlikte bir anda çektiği gün...

SÜRECEK

MEHMET ALTAN

Turgut Özal

Herhalde, geçen yıl bugün kaybettiğimiz Turgut Özal'ın kendisi de, boşluğunun bu kadar çabuk ve hızlı büyüyeceğine inanmazdı.

Değerinin ilderde daha iyi anlaşılacağını söyler dururdu ama kastettiği süreç bu kadar yakın değildi herhalde. Türkiye'yi iki buçuk yılı aşkın bir süredir, Turgut Özal'a sağlığına ölesiyeye muhafefet eden partiler ve politikacılar yitirdi.

Geldiğimiz nokta ortada.

Rahmetli Turgut Özal'ın, son on yılın Türkiye'sinde oynadığı rol bugün çok daha iyi anlaşılıyor.

Şimdi ekonomisinin iflas ettiği, iktidar ve ana muhalefet partisinin birlikte yıprandığı, terörün şehirlere tımanmayı hızlandıracağı, dış dünyadaki itibarımızın sıfırlandığı, uluslararası sistem tüm ışıkların kırmızı yandığı ve "caml" ile "kuşla" silüetinin çok daha kesin bir biçimde ortaya çıktığı bir süreçten döneme mahkum olduk.

"Adriyatik'ten Çin Seddi'ne" nutukları atarken, birden kendi iç dirliğimizden şüphe eder bir çaresizliğe düştük.

Turgut Özal'ın Türk toplumunda ne kadar büyük ve önemli bir denge unsuru olduğunu çok daha somut görmek ve anlamak için ortaldan kaybolması gerekiyor meğserse.

Kayboluşunun birinci yıldönümünde, onun Türkiye'de "merkez kaç" kuvveti rolünü oynadığını anlıyoruz.

Çünkü şu anda Türkiye, farklı kesimleri kendi istikametinde çektiği bir gerginliğe arenası halinde.

Halbuki, Süleyman Demirel-Erdal İnönü Koalisyonu işbaşına geldiğinde Özal döneminde başlatılan atılmaları, çok daha derli toplu bir şekilde, tutarı ve akıca bir yaklaşım ile tamama indirileceğini umuyorduk.

Devletin "padişah" yerine konduğu "bürokratik, merkeziyetçi ve otoriter" yapı değiştirilmediği güya.

Devletçi soygun ağını oluşturan ekonomik yapı yerini çarçad bir piyasa ekonomisine devredilecekti.

"Karakollan camdan" olduğu bir vatandaş-devletli sözü verilmekteydi. "İleri yıllerde" ne varsa, hepsi bizde de olacaktı.

"Paris Şartı"ndaki kadar demokrasi ve insan hakları olacaktı.